

TEM raportteja

36/2013

Yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat ohjaavat periaatteet: Yhdistyneiden kansakuntien ”suojele – kunnioita – korjaa” -kehyksen täytäntöönpano

Työelämä- ja markkinaosasto
30.1.2014

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

Huom.

Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteeristö ei esitä tässä julkaisussa käytettyjen nimitysten ja esitellyn materiaalin perusteella minkäänlaisia mielipiteitä jonkin maan, alueen, kaupungin tai niiden viranomaisten oikeudellisesta asemasta tai niiden rajojen rajoittamisesta.

Tämä julkaisu ei ole virallinen YK:n käännös. Suomen hallitus on yksin vastuussa tästä julkaisusta. Julkaisun tekijänoikeudet kuuluvat Yhdistyneille kansakunnille.

HR/PUB/11/04

© 2011 Yhdistyneet kansakunnat

Kaikki maailmanlaajuiset oikeudet pidätetään

Sisältö

I. Valtion velvollisuus suojella ihmisoikeuksia	4
A. Perusperiaatteet	4
B. Toimintaperiaatteet	5
II. Yritysten vastuu kunnioittaa ihmisoikeuksia	10
A. Perusperiaatteet	10
B. Toimintaperiaatteet	12
III. Korjaavien toimenpiteiden saatavuus	19
A. Perusperiaatteet	19
B. Toimintaperiaatteet	20

Tämä julkaisu sisältää asiakirjan "Yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat ohjaavat periaatteet: Yhdistyneiden kansakuntien 'suojele – kunnioita – korjaa' -kehysten täytäntöönpano". Periaatteet on laatinut yrityksiä ja ihmisoikeuksia käsittelevä Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin erityisedustaja. Erityisedustaja liitti ohjaavat periaatteet ihmisoikeusneuvostolle antamaansa loppuraporttiin (A/HRC/17/31), johon sisältyy myös ohjaavien periaatteiden lyhyt esittely ja katsaus niiden laatimiseen taustalla olleeseen menettelyyn.

Ihmisoikeusneuvosto hyväksyi ohjaavat periaatteet 16. kesäkuuta 2011 antamassaan päätöslauselmassa 17/4.

Yleiset periaatteet

Nämä ohjaavat periaatteet perustuvat seuraavien asioiden tunnustamiseen:

- a) valtioilla on velvollisuus kunnioittaa ja suojella ihmisoikeuksia ja perusvapauksia sekä varmistaa niiden toteutuminen;
- b) yritykset ovat tiettyjä toimintoja harjoittavia yhteiskunnan erityisiä organisaatioita, joiden on noudatettava sovellettavia lakeja ja kunnioitettava ihmisoikeuksia;
- c) loukkaukseen liittyvissä tapauksissa oikeudet ja velvollisuudet on sovittava yhteen asianmukaisten ja tehokkaiden korjaavien toimenpiteiden kanssa. Nämä ohjaavat periaatteet koskevat kaikkia valtioita ja kaikkia yrityksiä – sekä monikansallisia että muita yrityksiä – niiden koosta, toimialasta, sijainnista, omistajuudesta ja yritysrakenteesta riippumatta.

Nämä ohjaavat periaatteet on ymmärrettävä yhdenmukaiseksi kokonaisuudeksi, ja niitä on luettava yhdessä ja erikseen ottamalla huomioon, että niiden tavoitteena on parantaa yrityksiin ja ihmisoikeuksiin liittyviä standardeja ja käytäntöjä, jotta kyseessä olevia yksilöitä ja yhteisöjä varten voidaan saavuttaa konkreettisia tuloksia ja edistää tällä tavoin myös sosiaalisesti kestävää globalisaatiota.

Mitään näiden ohjaavien periaatteiden kohtaa ei pidä tulkita uusien kansainväliseen lakiin liittyvien velvollisuuksien luomiseksi tai sellaisten oikeudellisten velvollisuuksien rajoittamiseksi tai heikentämiseksi, joita valtio on mahdollisesti hyväksynyt tai joita valtioon voidaan soveltaa ihmisoikeuksia koskevan kansainvälisen lainsäädännön perusteella.

Nämä ohjaavat periaatteet on pantava täytäntöön syrjimättömällä tavalla, ja erityistä huomiota on kiinnitettävä suuremmissa haavoittuvuuden tai syrjäytymisen vaarassa olevaan ryhmään tai väestönosaan kuuluvien yksilöiden oikeuksiin ja tarpeisiin ja kohtaamiin haasteisiin, ja naisia ja miehiä koskevat erilaiset riskit on otettava asianmukaisesti huomioon.

I. Valtion velvollisuus suojella ihmisoikeuksia

A. Perusperiaatteet

1. Valtioiden on suojeltava alueellaan ja/tai lainkäyttöalueellaan ihmisiä kolmansien osapuolten ja myös yritysten suorittamilta ihmisoikeusloukkauksilta. Tämä edellyttää asianmukaisiin toimenpiteisiin ryhtymistä tällaisten loukkausten estämiseksi, tutkimiseksi, rankaisemiseksi ja korjaamiseksi tehokkaiden politiikkojen, lakien, asetusten ja oikeuden päätösten avulla.

Selitykset

Valtioiden kansainväliseen ihmisoikeuslainsäädäntöön liittyvissä velvollisuuksissa edellytetään, että valtioiden on kunnioitettava ja suojeltava alueellaan ja/tai lainkäyttöalueellaan olevien yksilöiden ihmisoikeuksia ja varmistettava niiden toteutuminen. Tähän sisältyy velvollisuus suojella yksilöitä kolmansien osapuolten ja myös yritysten suorittamilta ihmisoikeusloukkauksilta.

Valtioiden suojelovelvollisuus on toimintaa koskeva vaatimus. Valtiot eivät ole siksi itse vastuussa yksityisten toimijoiden suorittamista ihmisoikeusloukkauksista. Valtiot voivat kuitenkin rikkoa niille kansainvälisen ihmisoikeuslainsäädännön mukaan kuuluvia velvollisuuksia, jos tällaiset ihmisoikeusloukkaukset voidaan lukea valtioiden syyksi tai jos valtiot eivät ryhdy asianmukaisiin toimenpiteisiin yksityisten toimijoiden suorittamien ihmisoikeusloukkausten estämiseksi, tutkimiseksi, rankaisemiseksi ja korjaamiseksi. Vaikka näistä toimenpiteistä päättäminen kuuluu tavallisesti valtioiden omaan harkintavaltaan, niiden on otettava huomioon kaikki sallitut ennaltaehkäisevät ja korjaavat toimenpiteet, mukaan lukien politiikat, lait, asetukset ja oikeuden päätökset. Valtioiden velvollisuutena on myös suojella ja edistää oikeusvaltioperiaatteen toteutumista muun muassa ryhtymällä toimenpiteisiin, joiden avulla varmistetaan yhdenvertaisuus lain edessä ja oikeudenmukainen lainkäyttö, sekä varmistamalla riittävä vastuovelvollisuus, oikeusvarmuus ja menettelyllinen ja oikeudellinen läpinäkyvyys.

Tässä luvussa keskitytään ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin, kun taas luvussa III määritellään korjaavat toimenpiteet.

2. Valtioiden on osoitettava selvästi, että kaikkien niiden alueelle ja/tai lainkäyttöalueelle sijoittautuneiden yritysten odotetaan kunnioittavan kaikessa toiminnassaan ihmisoikeuksia.

Selitykset

Kansainvälisessä ihmisoikeuslainsäädännössä ei vaadita tällä hetkellä valtioita sääntelemään niiden alueelle ja/tai lainkäyttöalueelle sijoittautuneiden yritysten toimintaa muilla alueilla. Tätä ei ole myöskään kielletty, jos sille on olemassa tunnustettu oikeusperusta. Näiden seikkojen perusteella osa vakiintuneista ihmisoikeusjärjestöistä suosittelee, että kotipaikkana toimivat valtiot ryhtyisivät toimenpiteisiin niiden lainkäyttöalueelleen sijoittautuneiden yritysten loukkausten estämiseksi ulkomailla.

On olemassa vahvoja poliittisia syitä sille, että kotipaikkana toimivat valtiot määrittelisivät selvästi odotukseksi, että yritykset kunnioittavat ihmisoikeuksia ulkomailla toimiessaan, erityisesti jos valtio itse osallistuu kyseisten yritysten toimintaan tai tukee sitä. Näitä syitä ovat muun muassa yrityksiä koskevan ennustettavuuden varmistaminen antamalla yhtenäisiä ja johdonmukaisia viestejä ja valtion oman maineen säilyttäminen.

Valtiot ovat soveltaneet tältä osin erilaisia lähestymistapoja. Osa toimenpiteistä on paikallisia, mutta niillä on valtioiden alueen ulkopuolelle ulottuvia vaikutuksia. Tällaisia esimerkkejä ovat muun muassa "emoyhtiöiden" velvollisuus raportoida koko yrityksen maailmanlaajuisista toimista; monenväliset ei-sitovat instrumentit, kuten OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille; ja ulkomaisia investointeja tukevien laitojen toimintaa koskevat vaatimukset. Muut lähestymistavat liittyvät suoraan ulkopuolisten alueiden lainsäädäntöön ja täytäntöönpanoon. Niihin kuuluvat rikosoikeudelliset järjestelyt, jotka mahdollistavat rikokseen syyllistyneen henkilön syyttämisen kansallisuuden perusteella rikoksen tapahtumapaikasta riippumatta. Monet eri tekijät voivat vaikuttaa havaittuun ja todelliseen valtioiden toimien kohtuullisuuteen, kuten esimerkiksi se, perustuvatko toimet monenväliseen sopimukseen.

B. Toimintaperiaatteet

Yleiset valtion sääntelylliset ja poliittiset toimet

3. Valtioiden on suojeluvollisuuden noudattamiseksi

- a) pantava täytäntöön lakeja, joiden tavoitteena tai seurauksena on, että yrityksiä vaaditaan kunnioittamaan ihmisoikeuksia, ja arvioitava säännöllisesti tällaisten lakien riittävyys ja korjattava kaikki niiden puutteet;
- b) varmistettava, että muissa yritysten perustamista ja liiketoiminnan harjoittamista koskevissa laeissa ja politiikoissa, kuten esimerkiksi yrityslainsäädännössä, ei rajoiteta vaan mahdollistetaan yrityksille ihmisoikeuksien kunnioittaminen;
- c) tarjottava yrityksille tehokasta opastusta ihmisoikeuksien kunnioittamiseen koko toiminnassaan;
- d) kannustettava ja tarvittaessa vaadittava yrityksiä ilmoittamaan, miten ne ovat ratkaisseet ihmisoikeusvaikutuksensa.

Selitykset

Valtioiden ei pidä olettaa, että yritykset poikkeuksetta suosisivat valtioiden toimimatta jättämistä tai hyötyisivät siitä, ja valtioiden on harkittava järkeviä erilaisia – kansallisia ja kansainvälisiä, pakollisia ja vapaaehtoisia – toimenpiteitä, joiden avulla edistetään ihmisoikeuksien kunnioittamista yrityksissä.

Yritysten ihmisoikeuksien kunnioittamista suoraan tai epäsuorasti säätelevien jo olemassa olevien lakien täytäntöönpanematta jättäminen on usein merkittävä lainsäädännöllinen este valtion käytännöissä. Tällaiset lait voivat vaihdella syrjinnän kieltoa koskevista laeista ja työlaista ympäristöä, omistamista, yksityisyyttä ja lahjonnan kieltoa koskeviin lakeihin. Siksi on tärkeää, että valtiot pohtivat, onko tällaiset lait pantu täytäntöön tehokkaalla tavalla, ja jos eivät ole, miksi ei ja millä toimenpiteillä tilanne voitaisiin korjata kohtuullisella tavalla.

Yhtä tärkeää on, että valtiot tarkistavat, onko näissä laeissa katettu riittävällä tavalla muuttuvat tilanteet ja luodaanko näillä laeilla ja asiaankuuluvilla politiikoilla ympäristö, joka edistää ihmisoikeuksien kunnioittamista yrityksissä. Joitakin lainsäädännön ja politiikan aloja, kuten esimerkiksi maansaantiin ja maan omistajuuteen ja käyttöön liittyviä oikeuksia, on usein selkeytettävä, jotta voidaan suojella sekä oikeudenomistajia että yrityksiä.

Yritys- ja arvopaperilakien kaltaiset yritysten perustamista ja toimintaa säätelevät lait ja politiikat muokkaavat suoraan yritysten käyttäytymistä. Niiden ihmisoikeusvaikutuksia ei ole kuitenkaan ymmärretty hyvin. Esimerkiksi yritys- ja arvopaperilaeista puuttuu selvyyttä siitä, mitä yritykset ja niiden toimihenkilöt saavat tehdä saati mitä heidän olisi tehtävä ihmisoikeuksien osalta. Tähän alaan liittyvien lakien ja politiikkojen olisi tarjottava riittävät suuntaviivat yrityksille, jotta ne voivat kunnioittaa ihmisoikeuksia, ja näissä laeissa ja politiikoissa olisi otettava asianmukaisesti huomioon esimerkiksi johtokuntien kaltaisten olemassa olevien yritysrakenteiden rooli.

Yrityksille suunnatuissa ihmisoikeuksien kunnioittamista koskevissa suuntaviivoissa olisi ilmoitettava odotetut tulokset ja autettava jakamaan parhaita käytäntöjä. Näissä suuntaviivoissa olisi kerrottava soveltuvista menetelmistä, kuten muun muassa ihmisoikeuksiin liittyvästä huolellisesta ennakoarvioinnista, ja kerrottava, kuinka sukupuoleen, haavoittuvuuteen ja/tai syrjäytymiseen liittyvät kysymykset voidaan ottaa tehokkaalla tavalla huomioon tunnistamalla alkuperäisväestön, naisten, kansallisten tai etnisten vähemmistöjen, uskonnollisten ja kielellisten vähemmistöjen, lasten, vammaisten henkilöiden ja siirtolaistyöntekijöiden sekä heidän perheidensä mahdollisesti kohtaamat erityishaasteet.

Pariisin periaatteiden mukaisesti toimivilla kansallisilla ihmisoikeusjärjestöillä on tärkeä tehtävä valtioiden auttamisessa sen määrittämiseksi, onko asiaankuuluvat lait mukautettu valtioiden ihmisoikeusvelvollisuuksiin ja pantu täytäntöön tehokkaasti, sekä ihmisoikeuksia koskevien suuntaviivojen tarjoamiseksi yrityksille ja muille valtiosta riippumattomille toimijoille.

Yritysten ilmoitukset siitä, miten ne ratkaisevat ihmisoikeuksiin kohdistuvat vaikutuksensa, voivat vaihdella epävirallisista sitoumuksista asiaankuuluvien sidosryhmien kanssa virallisiin julkisiin raportteihin. Valtion tarjoamat kannustimet tai tarvittaessa esittämät vaatimukset tällaisille ilmoituksille ovat tärkeitä ihmisoikeuksien kunnioittamisen vahvistamiseksi yrityksissä. Kannustimet riittävien tietojen ilmoittamiseksi voisivat sisältää säännöksiä, joilla tällaiselle itse suoritettavalle raportoinnille annetaan painoarvoa oikeudellisissa tai hallinnollisissa menettelyissä. Ilmoittamisvaatimus voi olla erityisen hyödyllinen, jos liiketoiminnan luonteeseen tai liiketoimintaympäristöön liittyy merkittävä riski ihmisoikeuksille. Tämän alan politiikoissa ja laeissa voidaan hyödyllisesti selkeyttää, mitä asioita ja miten yritysten olisi ilmoitettava, minkä avulla autetaan varmistamaan ilmoitusten saatavuus ja tarkkuus.

Kaikissa ilmoituksen riittävyttä koskevissa vaatimuksissa olisi otettava huomioon riskit, joita ilmoituksilla voi olla yksilöiden ja laitosten turvallisuudelle, perustellut kaupalliseen vaitiolovelvollisuuteen liittyvät vaatimukset ja yritysten koko- ja rakenne-erot.

Taloudellista raportointia koskevissa vaatimuksissa olisi selvennettävä, että ihmisoikeusvaikutukset voivat olla joissakin tilanteissa "merkittäviä" tai "huomattavia" yrityksen taloudellisen suorituskyvyn kannalta.

Valtioiden ja yritysten väliset suhteet

4. Valtioiden on ryhdyttävä lisätoimenpiteisiin yksilöiden suojelemiseksi sellaisten yritysten ihmisoikeusloukkauksilta, jotka ovat valtion omistamia tai hallinnoimia tai jotka saavat merkittävää tukea ja palvelua valtionlaitoksilta, kuten vientiluottolaitoksilta ja virallisilta investointitakuulaitoksilta, mukaan lukien tarvittaessa ihmisoikeuksiin liittyvän huolellisen ennakoarvioinnin vaatiminen.

Selitykset

Valtiot ovat erikseen tärkeimpiä kansainvälisen ihmisoikeuslainsäädännön vastuunkantajia ja yhdessä kansainvälisen ihmisoikeusjärjestelmän edunvalvoja. Jos yritys on valtion valvonnassa tai jos sen toimet voidaan muulla tavoin liittää valtioon, yritysten suorittama ihmisoikeusloukkaus voi tarkoittaa, että valtio on rikkonut omia kansainväliseen lainsäädäntöön liittyviä velvollisuuksiaan. Lisäksi mitä lähempänä yritys on valtiota tai mitä enemmän sen toiminta perustuu viranomaisten tai veronmaksajien tukeen, sitä tärkeämpää on, että valtio varmistaa yrityksen kunnioittavan ihmisoikeuksia.

Jos valtio omistaa tai hallinnoi yrityksiä, valtiolla on valtuuksiensa puitteissa parhaat mahdollisuudet varmistaa, että asiaankuuluvat ihmisoikeuksien kunnioittamista koskevat politiikat, lait ja asetukset pannaan täytäntöön. Ylempi johto raportoi tavallisesti valtion virastoille, ja asiaankuuluvilla valtion yksiköillä on paremmat valvonta- ja tarkastusmahdollisuudet ja ne voivat varmistaa, että ihmisoikeuksiin liittyvät huolelliset ennakoarvioinnit on pantu täytäntöön. (Näihin yrityksiin sovelletaan myös yrityksen yhteiskuntavastuuta ihmisoikeuksien noudattamisesta, mitä on käsitelty luvussa II.)

Erilaiset virallisesti tai epävirallisesti valtioon liittyvät laitokset voivat tarjota liiketoiminnallista tukea ja palveluja. Tällaisia toimijoita ovat muun muassa vientiluottolaitokset, viralliset investointitakuulaitokset, kehitysvirastot ja kehitysrahoituslaitokset. Jos nämä toimijat eivät ota selvästi huomioon tuensaajayritysten todellisia ja mahdollisia kielteisiä ihmisoikeusvaikutuksia, toimijat vaarantavat oman tilanteensa – maineensa, rahoituksensa ja poliittisen sekä mahdollisesti oikeudellisen asemansa – tukemalla tällaisia haitallisia vaikutuksia ja voivat lisätä kohteena olevan valtion kohtaamia ihmisoikeushaasteita.

Näiden riskien vuoksi valtioiden olisi kannustettava ja tarvittaessa edellytettävä virastojen itsensä ja niiden tukea saavien yritysten tai hankkeiden suorittamia ihmisoikeuksiin liittyviä huolellisia ennakoarviointeja. Ihmisoikeuksiin liittyviä huolellisia ennakoarviointeja koskeva vaatimus voi olla erityisen hyödyllinen, jos liiketoiminnan luonteeseen tai liiketoimintaympäristöön liittyy merkittävä riski ihmisoikeuksille.

5. Valtioiden olisi harjoitettava riittävää valvontaa, jotta ne voivat noudattaa kansainvälisiä ihmisoikeusvelvoitteitaan, kun ne tekevät yritysten kanssa sopimuksia tai säättävät yritysten tarjoamista palveluista, joilla voi olla vaikutuksia ihmisoikeuksien toteutumiseen.

Selitykset

Valtiot eivät luovu kansainvälisen lainsäädännön ihmisoikeusvelvoitteistaan, kun ne yksityistävät sellaisten palvelujen tarjonnan, joilla voi olla vaikutuksia ihmisoikeuksien toteutumiseen. Jos valtiot eivät kykene varmistamaan, että tällaisia palveluja suorittavat yritykset toimivat valtion ihmisoikeusvelvollisuuksien mukaisesti, asiasta voi aiheutua valtiolle itselleen sekä maineeseen liittyviä että oikeudellisia seurauksia. Asiaankuuluissa palvelusopimuksissa tai täytäntöönpaneivissa säädöksissä olisi selvennettävä, että valtio odottaa näiden yritysten kunnioittavan ihmisoikeuksia. Valtioiden olisi varmistettava, että ne kykenevät valvomaan tehokkaasti yritysten toimintaa muun muassa järjestämällä riittävän riippumattoman valvonnan ja vastuumekanismit.

6. Valtioiden on edistettävä ihmisoikeuksien kunnioittamista yrityksissä, joiden kanssa niillä on kaupallista toimintaa.

Selitykset

Valtiot harjoittavat erilaista kaupallista toimintaa yritysten kanssa. Yksi merkittävä kaupallisen toiminnan muoto ovat julkiset hankinnat. Tämä tarjoaa valtioille – erikseen ja yhdessä – ainutlaatuiset mahdollisuudet edistää ihmisoikeuksien kunnioittamista ja lisätä niihin liittyvää tietoisuutta kyseessä olevissa yrityksissä muun muassa sopimusehtojen avulla ja ottamalla riittävällä tavalla huomioon valtioiden asiaankuuluvat kansallisen ja kansainvälisen lainsäädännön velvoitteet.

Yritysten ihmisoikeuksien kunnioittamisen tukeminen konfliktialueilla

7. Koska törkeiden ihmisoikeusloukkausten vaara on suurempi konfliktialueilla, valtioiden olisi autettava varmistamaan muun muassa seuraavien toimenpiteiden avulla, että tällaisilla alueilla toimivat yritykset eivät osallistu ihmisoikeusloukkauksiin:

- a) mahdollisimman varhaisessa vaiheessa tehtävä yhteistyö yritysten kanssa niiden toimintaan ja liikesuhteisiin liittyvien ihmisoikeuksia koskevien riskien tunnistamiseksi, ehkäisemiseksi ja lieventämiseksi;**
- b) riittävän tuen tarjoaminen yrityksille loukkausten suuremman vaaran arvioimiseksi ja siihen puuttumiseksi kiinnittämällä erityistä huomiota sekä sukupuoleen perustuvaan että seksuaaliseen väkivaltaan;**
- c) julkisen tuen ja julkisten palvelujen epääminen yrityksiltä, jotka ovat osallistuneet törkeisiin ihmisoikeusloukkauksiin ja jotka kieltäytyvät tekemästä yhteistyötä tilanteen ratkaisemiseksi;**
- d) sen varmistaminen, että valtioiden nykyisissä politiikoissa, laeissa, asetuksissa ja täytäntöönpanotoimissa ehkäistään tehokkaasti yritysten riskiä osallistua törkeisiin ihmisoikeusloukkauksiin.**

Selitykset

Osa pahimmista ihmisoikeusloukkauksista, joihin yritykset ovat osallisina, tapahtuu maa-alueen, luonnonvarojen hallintaan tai koko valtion hallitsemiseen liittyvissä konflikteissa, jolloin ihmisoikeusjärjestelmän ei voida odottaa toimivan tarkoitetulla tavalla. Vastuulliset yritykset hakevat yhä enenevässä määrin opastusta valtioilta siitä, miten ne voivat välttyä edistämästä ihmisoikeuksille aiheutuvia kielteisiä vaikutuksia näissä vaikeissa tilanteissa. Tarvitaan innovatiivisia ja käytännöllisiä lähestymistapoja. Erityisen tärkeää on kiinnittää huomiota seksuaalisen ja sukupuoleen perustuvan väkivallan vaaraan, joka erityisen yleinen konfliktin aikana.

On tärkeää, että kaikki valtiot puuttuvat asioihin varhain ennen kuin tilanteet kentällä vaikeutuvat. Konfliktialueilla "isäntävaltio" ei välttämättä kykene suojelemaan ihmisoikeuksia riittävällä tavalla, koska tilanne ei ole sen kunnollisessa hallinnassa. Jos mukana on monikansallisia yrityksiä, niiden "kotivaltioilla" on siksi merkittävä tehtävä sekä kyseisten yritysten että isäntävaltioiden tukemisessa, jotta voidaan varmistaa, että yritykset eivät osallistu ihmisoikeusloukkauksiin, kun taas naapurivaltiot voivat puolestaan tarjota tärkeää lisätukea.

Politiikkojen johdonmukaisuuden parantamiseksi ja yritysten tukemiseksi riittävällä tavalla tällaisissa tilanteissa kotivaltioiden olisi edistettävä tiivistä yhteistyötä kehitysapuvirastojensa, ulko- ja kauppaministeriöidensä ja vienninrahoituslaitostensa kanssa pääkaupungeissaan ja lähetystöissään sekä myös näiden virastojen ja isäntävaltion hallituksen toimijoiden välillä, kehitettävä varhaisvaroitusindikaattoreita, joilla hallituksen virastoja ja yrityksiä varoitetaan ongelmista, ja määrättävä asianmukaisia seuraamuksia yrityksille, jotka eivät tee yhteistyötä tällaisissa tilanteissa, mukaan lukien julkisen tuen tai julkisten palvelujen kieltäminen tai jo saadun julkisen tuen tai saatujen julkisten palvelujen poistaminen tai, jos tämä ei ole mahdollista, niiden saamisen kieltäminen tulevaisuudessa.

Valtioiden olisi varoitettava yrityksiä törkeisiin ihmisoikeusloukkauksiin osallistumisen lisääntyneestä vaarasta konfliktialueilla. Valtioiden olisi tarkistettava, onko niiden politiikoissa, laeissa, asetuksissa ja täytäntöönpanotoimissa otettu tehokkaasti huomioon tämä lisääntynyt vaara muun muassa yritysten ihmisoikeuksiin liittyvien huolellisia ennakoarviointeja koskevien säännösten avulla. Jos valtiot havaitsevat puutteita, niiden olisi ryhdyttävä asianmukaisiin toimenpiteisiin puutteiden korjaamiseksi. Tähän voi sisältyä törkeisiin ihmisoikeusloukkauksiin syyllistyneiden tai osallistuneiden ja niiden alueelle ja/tai lainkäyttöalueelle sijoittautuneiden tai niillä toimivien yritysten siviili-, hallinnollis- tai rikosoikeudellisen vastuun selvittäminen. Lisäksi valtioiden olisi harkittava monenvälisiä lähestymistapoja, joiden avulla estetään tällaiset toimet ja puututaan niihin, sekä tuettava tehokkaita kollektiivisia aloitteita.

Kaikki nämä toimenpiteet täydentävät valtioille kansainvälisen humanitaarisen lainsäädännön perusteella aseellisissa konflikteissa kuuluvia sekä kansainvälisestä rikoslainsäädännöstä johtuvia velvollisuuksia.

Politiikkojen johdonmukaisuuden varmistaminen

8. Valtioiden on varmistettava, että yritystoiminnan käytäntöihin vaikuttavat hallitusten yksiköt, virastot ja muut valtion laitokset ovat tietoisia valtion ihmisoikeuksia koskevista velvollisuuksista ja noudattavat niitä tehtäviensä hoidon yhteydessä ja myös tarjoavat asiaankuuluvia tietoja, koulutusta ja tukea.

Selitykset

Valtioiden ihmisoikeuksia koskevien velvollisuuksien ja käyttöönotettujen yritystoimintaa määrittävien lakien ja politiikkojen välillä ei ole väistämättömiä jännitteitä. Valtioiden on kuitenkin tehtävä toisinaan vaikeita tasapainottavia päätöksiä erilaisten yhteiskunnallisten tarpeiden ratkaisemiseksi. Asianmukaisen tasapainon saavuttamiseksi valtioiden on sovellettava laajaa lähestymistapaa yritystoiminnan harjoittamiseen ja ihmisoikeuksia koskevaan toimintasuunnitelmaan, minkä tavoitteena on varmistaa kansallisten politiikkojen vertikaalinen ja horisontaalinen johdonmukaisuus.

Politiikkojen vertikaalinen johdonmukaisuus tarkoittaa, että valtio on määritellyt tarvittavat politiikat, lait ja menettelyt kansainvälisen ihmisoikeuslainsäädännön velvoitteidensa täytäntöönpanemiseksi. Politiikkojen horisontaalinen johdonmukaisuus tarkoittaa, että sekä kansallisen että alemman tason tukevat yksiköt ja virastot, jotka määrittävät yritystoiminnan käytäntöjä – mukaan lukien yritys- ja arvopaperilainsäädännöstä, investoinneista, vientiluotoista ja -vakuutuksista, kaupasta ja työvoimasta vastuussa olevat yksiköt ja virastot –, ovat tietoisia hallituksen ihmisoikeuksia koskevista velvollisuuksista ja toimivat niiden mukaisesti.

9. Valtioiden on varattava riittävä paikallinen poliittinen tila ihmisoikeuksia koskevien velvollisuuksiensa kunnioittamiseksi, kun ne noudattavat liiketoimintaan liittyviä tavoitteitaan muiden valtioiden ja yritysten kanssa esimerkiksi investointisopimusten avulla.

Selitykset

Valtioiden joko muiden valtioiden tai yritysten kanssa tekemät taloudelliset sopimukset – kuten monenväliset investointisopimukset, vapaakauppasopimukset tai investointihankkeita koskevat sopimukset – luovat valtioille taloudellisia mahdollisuuksia. Ne voivat kuitenkin vaikuttaa myös hallitusten paikalliseen poliittiseen tilaan. Esimerkiksi kansainvälisten investointisopimusten ehdot voivat rajoittaa valtioita panemasta täysimääräisesti täytäntöön uutta ihmisoikeuslainsäädäntöä, tai valtiot voivat olla vaarassa joutua kansainväliseen sovittelumenettelyyn, jos ne toimivat niin. Siksi valtioiden olisi varmistettava, että ne säilyttävät

riittävät poliittiset ja sääntelylliset valmiudet ihmisoikeuksien suojelemiseksi tällaisten sopimusten yhteydessä samalla kun ne varmistavat tarvittavan sijoittajan suojan.

10. Yrityksiin liittyviä kysymyksiä käsittelevien monenvälisten instituutioiden jäsenenä toimivien valtioiden on

a) pyrittävä varmistamaan, että kyseiset instituutiot eivät rajoita jäsenvaltioiden valmiuksia täyttää velvollisuutensa sen varmistamiseksi, että yritykset kunnioittavat ihmisoikeuksia, tai yritysten valmiuksia kunnioittaa ihmisoikeuksia;

b) kannustettava näitä instituutioita edistämään tehtäviensä ja valmiuksiensa puitteissa ihmisoikeuksia ja pyydettyä auttamaan jäsenvaltioita täyttämään velvollisuutensa suojella yksilöitä yritysten suoritamilta ihmisoikeusloukkauksilta tarjoamalla muun muassa teknistä tukea, kehittämällä valmiuksia ja järjestämällä tiedotuskampanjoita;

c) käytettävä näitä ohjaavia periaatteita yhteisen ymmärryksen ja kansainvälisen yhteistyön edistämiseksi yritysten ja ihmisoikeushaasteiden hallinnassa.

Selitykset

Politiikkojen johdonmukaisuutta on myös parannettava kansainvälisellä tasolla ja yrityksiin liittyviä kysymyksiä käsittelevissä monenvälisissä instituutioissa, joiden toimintaan valtiot osallistuvat, kuten kansainvälisissä kauppaja- rahoitusinstituutioissa. Kansainvälisen ihmisoikeuslainsäädännön velvollisuudet koskevat valtioita, kun ne osallistuvat tällaisten instituutioiden toimintaan.

Valmiuksien kehittäminen ja tiedotuskampanjojen järjestäminen tällaisten instituutioiden avulla voi olla erittäin merkittävässä asemassa kaikkien valtioiden auttamisessa niiden suojelevollisuuden täyttämiseksi, mikä voi tapahtua myös mahdollistamalla tietojen jakaminen haasteista ja parhaista käytännöistä, mikä edistää yhdenmukaisempia lähestymistapoja.

Yhteiset toimet monenvälisen instituutioiden välityksellä voivat auttaa valtioita luomaan yhtäläiset toimintaolosuhteet yritysten ihmisoikeuksien kunnioittamiselle, mutta tähän olisi pyrittävä parantamalla jäljessä olevien valtioiden suorituskykyä. Myös valtioiden, monenvälisen instituutioiden ja muiden sidosryhmien välisellä yhteistyöllä voi olla tärkeä tehtävä.

Näissä ohjaavissa periaatteissa tarjotaan tältä osin yhteinen vertailupiste, ja ne voivat toimia hyödyllisenä perustana sellaisen myönteisen yhteisvaikutuksen rakentamiseksi, jossa otetaan huomioon kaikkien asiaankuuluvien sidosryhmien tehtävät ja velvollisuudet.

II. Yritysten vastuu kunnioittaa ihmisoikeuksia

A. Perusperiaatteet

11. Yritysten on kunnioitettava ihmisoikeuksia. Tämä tarkoittaa sitä, että yritysten on vältettävä loukkaamista muiden ihmisoikeuksia ja puututtava kielteisiin ihmisoikeusvaikutuksiin, joihin ne ovat olleet osallisina.

Selitykset

Ihmisoikeuksien kunnioittamista koskeva vastuu on kaikkia yrityksiä koskeva maailmanlaajuinen vaatimus riippumatta siitä, missä yritykset toimivat. Vastuu on olemassa riippumatta valtioiden valmiuksista ja/tai halukkuudesta täyttää omat ihmisoikeuksia koskevat velvollisuutensa, eikä tämä vastuu vähennä näitä valtioiden velvollisuuksia. Lisäksi tämä vastuu ylittää kansallisissa ihmisoikeuksien suojelua koskevissa laeissa ja asetuksissa säädettyjen vaatimusten noudattamisen.

Kielteisiin ihmisoikeusvaikutuksiin puuttuminen tarkoittaa asianmukaisesti toimenpiteisiin ryhtymistä tällaisten vaikutusten ehkäisemiseksi ja lieventämiseksi sekä tarvittaessa korjaamiseksi. Yritykset voivat tehdä muita sitoumuksia tai ryhtyä muihin toimenpiteisiin ihmisoikeuksien tukemiseksi ja edistämiseksi, mikä voi edistää ihmisoikeuksien toteutumista. Sillä ei kuitenkaan voi korvata ihmisoikeuksien kunnioittamatta jättämistä osana liiketoimintaa.

Yritykset eivät saa vaarantaa valtioiden valmiuksia täyttää niille kuuluvat ihmisoikeusvelvollisuudet ryhtymällä muun muassa toimenpiteisiin, jotka voisivat heikentää oikeuskäsittelyn lahjomattomuutta.

12. Yritysten velvollisuudella kunnioittaa ihmisoikeuksia tarkoitetaan kansainvälisesti tunnustettuja ihmisoikeuksia, jotka ymmärretään vähintään ihmisoikeuksiksi, jotka on ilmoitettu ihmisoikeuksia koskevissa kansainvälisissä perusasiakirjoissa ja työelämän perusperiaatteista ja -oikeuksista annetussa Kansainvälisen työjärjestön ILO:n julistuksessa määritellyissä perusoikeuksia koskevissa periaatteissa.

Selitykset

Koska yrityksillä voi olla merkittävä vaikutus kaikkiin kansainvälisesti tunnustettuihin ihmisoikeuksiin, yritysten velvollisuus kunnioittaa ihmisoikeuksia koskee kaikkia näitä oikeuksia. Käytännössä tietyillä teollisuudenaloilla tai tietyissä tilanteissa jotkut ihmisoikeuksista voi olla suuremmassa vaarassa kuin toiset, minkä vuoksi niihin on kiinnitettävä enemmän huomiota. Tilanteet voivat kuitenkin muuttua, minkä vuoksi kaikkia ihmisoikeuksia on valvottava säännöllisesti.

Virallinen luettelo tärkeimmistä kansainvälisesti tunnustetuista ihmisoikeuksista sisältyy ihmisoikeuksia koskeviin kansainvälisiin perusasiakirjoihin (joita ovat ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus ja seuraavat tärkeimmät instrumentit, joissa se on kodifioitu: kansalaisyhteiskunta- ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus ja taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus) yhdessä työelämän perusperiaatteista ja -oikeuksista annetussa julistuksessa määritellyssä ILO:n kahdeksassa tärkeimmässä yleissopimuksessa säädettyjen perusoikeuksia koskevien periaatteiden kanssa. Ne ovat vertailukohtia, joiden perusteella muut yhteiskunnan toimijat arvioivat yritysten ihmisoikeusvaikutuksia. Yritysten vastuu kunnioittaa ihmisoikeuksia poikkeaa laillisesta vastuusta ja täytäntöönpanosta, mikä on yhä määritelty enimmäkseen asiaankuuluvien lainkäyttöalueiden kansallisissa säännöksissä.

Olosuhteista riippuen yritysten on ehkä harkittava lisävaatimuksia. Yritysten on esimerkiksi kunnioitettava erityistä huomiota tarvitseviin erityisiin ryhmiin tai väestönsiin kuuluvien yksilöiden ihmisoikeuksia, jos yritysten toiminnalla voi olla kielteisiä ihmisoikeusvaikutuksia näille yksilöille. Tältä osin Yhdistyneiden kansakuntien instrumenteissa on säädelty enemmän alkuperäisväestön, naisten, kansallisten, etnisten, uskonnollisten ja kielellisten vähemmistöjen, lasten, vammaisten henkilöiden ja siirtolaistyöntekijöiden sekä heidän perheidensä oikeuksia. Lisäksi aseellisten konfliktien yhteydessä yritysten on kunnioitettava kansainvälisen humanitaarisen lain vaatimuksia.

13. Ihmisoikeuksien kunnioittamista koskeva vastuu edellyttää, että yritykset

- a) välttävät aiheuttamasta kielteisiä ihmisoikeusvaikutuksia toimintansa seurauksena tai osallistumasta tällaisten vaikutusten aiheuttamiseen ja puuttuvat näihin vaikutuksiin, jos niitä esiintyy;**
- b) pyrkivät estämään tai lieventämään kielteisiä ihmisoikeusvaikutuksia, jotka liittyvät suoraan yritysten toimintaan, tuotteisiin tai palveluihin liiketoimintasuhteiden perusteella, vaikka yritykset eivät olisi itse olleet osallisina näiden vaikutusten aiheuttamiseen.**

Selitykset

Yritykset voivat olla osallisina kielteisten ihmisoikeusvaikutusten aiheuttamiseen joko oman toimintansa myötä tai muiden osapuolten kanssa solmimiensa liiketoimintasuhteiden seurauksena. Ohjaavassa periaatteessa nro 19 määritellään tarkemmin, miten yritysten olisi puuttuttava tällaisiin tilanteisiin. Näissä ohjaavissa periaatteissa yrityksen "toiminnoiksi" ymmärretään sekä toiminta että toimimatta jättäminen, ja yrityksen "liiketoimintasuhteiden" ymmärretään sisältävän suhteet liikekumppaneiden, arvoketjuun kuuluvien toimijoiden ja kaikkien muiden suoraan yrityksen toimintaan, tuotteisiin tai palveluihin liittyvien eivalttiolisten tai valtiolisten toimijoiden kanssa.

14. Yritysten velvollisuus kunnioittaa ihmisoikeuksia koskee kaikkia yrityksiä niiden koosta, toimialasta, toimintaolosuhteista, omistajuudesta tai yritysrakenteesta riippumatta. Yritysten tämän vastuun noudattamiseen soveltamien keinojen mittasuhteet ja kattavuus voivat kuitenkin vaihdella näiden tekijöiden ja yrityksen aiheuttamien kielteisten ihmisoikeusvaikutusten vakavuuden mukaisesti.

Selitykset

Keinot, joiden avulla yritykset täyttävät velvollisuutensa kunnioittaa ihmisoikeuksia, ovat suhteessa muun muassa yritysten kokoon. Pienillä ja keskisuurilla yrityksillä voi olla vähäisemmät valmiudet ja epämuodollisemmat menettelyt ja hallintorakenteet kuin suuremmilla yrityksillä, minkä vuoksi niiden käytännöt ja menettelytavat ovat myös erilaisia. Joillakin pienillä ja keskisuurilla yrityksillä voi kuitenkin olla merkittäviä ihmisoikeusvaikutuksia, jotka edellyttävät asiaankuuluvia toimenpiteitä yritysten koosta riippumatta. Vaikutusten vakavuus arvioidaan niiden mittasuhteiden, ulottuvuuden ja korjaamattomuuden perusteella. Keinot, joilla yritykset täyttävät velvollisuutensa kunnioittaa ihmisoikeuksia, voivat myös vaihdella sen perusteella, missä määrin yritykset harjoittavat liiketoimintaansa yritysryhmänä tai yksittäisenä yrityksenä. Ihmisoikeuksien kunnioittamista koskeva vastuu koskee kuitenkin täysimääräisesti ja tasapuolisesti kaikkia yrityksiä.

15. Ihmisoikeuksien kunnioittamista koskevan vastuunsa noudattamiseksi yrityksillä on oltava käytössä niiden koon ja toimintaolosuhteiden mukaiset käytännöt ja prosessit, mukaan lukien

- a) käytäntö, jossa yritys sitoutuu noudattamaan sille kuuluvaa vastuuta ihmisoikeuksien kunnioittamisesta;**
- b) ihmisoikeuksiin liittyvä huolellisia ennakoarviointeja koskeva prosessi, jonka avulla määritellään, ehkäistään ja lievennetään yrityksen ihmisoikeusvaikutuksia sekä määritellään, miten yritys puuttuu niihin;**
- c) menettelyt, joiden avulla yritys voi korjata kaikki kielteiset ihmisoikeusvaikutukset, jotka yritys on aiheuttanut tai joiden aiheuttamisessa se on ollut osallisena.**

Selitykset

Yritysten on tiedettävä ja osoitettava kunnioittavansa ihmisoikeuksia. Tämä ei ole mahdollista, jollei yritys ole ottanut käyttöön tiettyjä käytäntöjä ja menettelyjä. Periaatteissa nro 16–24 määritellään tarkemmin nämä käytännöt ja menettelyt.

B. Toimintaperiaatteet

Sitoutumista koskeva käytäntö

16. Ihmisoikeuksien kunnioittamista koskevan vastuun täytäntöönpanoa varten yrityksen on ilmoitettava sitoumuksensa tämän vastuun noudattamiseksi käytännössä, joka

- a) on yrityksen ylimmän johdon hyväksymä;
- b) perustuu asiaankuuluvaan sisäiseen ja/tai ulkoiseen asiantuntemukseen;
- c) määrittelee yrityksen ihmisoikeuksiin liittyvät työntekijöitä, liikekumppaneita ja muita yrityksen toimintaan, tuotteisiin tai palveluihin suoraan liittyviä osapuolia koskevat odotukset;
- d) on julkisesti saatavilla ja toimitetaan sisäisesti ja ulkoisesti kaikille työntekijöille, liikekumppaneille ja muille asiaankuuluville osapuolille;
- e) käy ilmi toimintakäytännöistä ja -menettelyistä, jotka ovat tarpeen käytännön täytäntöönpanemiseksi koko yrityksessä.

Selitykset

Termiä "lausunto" käytetään yleisterminä kuvaamaan kaikkia keinoja, joita yritys käyttää määritelläkseen julkisesti vastuunsa, sitoumuksensa ja odotuksensa.

Käytäntöä koskevan lausunnon tietojen riittävyyden arviointia varten tarvittava asiantuntemuksen taso riippuu yrityksen toiminnan monimutkaisuuden tasosta. Asiantuntemus voi olla peräisin monista eri lähteistä, jotka voivat vaihdella uskottavista verkossa olevista tai kirjallisista lähteistä tunnustettujen asiantuntijoiden kuulemiseen. Sitoumusta koskevan lausunnon on oltava julkisesti saatavilla. Lausunto on toimitettava kaikille toimijoille, joiden kanssa yrityksellä on sopimussuhde, muille suoraan yrityksen toimintaan liittyville toimijoille, joihin voivat kuulua myös valtion asevoimat, sijoittajille ja toimintaan liittyvien merkittävien ihmisoikeusriskien tapauksessa mahdollisten vaikutusten kohteena oleville henkilöille.

Lausuntoa ja siihen liittyviä käytäntöjä ja menettelyjä koskevassa sisäisessä viestinnässä olisi selvennettävä, millaisia vastuujärjestelmiä sen osalta sovelletaan, ja lisäksi asiaankuuluvia yritystehtäviä hoitavalle henkilöstölle olisi tarjottava tarvittavaa koulutusta.

Samalla tavoin kuin valtioiden on pyrittävä politiikkojen johdonmukaisuuteen yritysten on pyrittävä johdonmukaisuuteen niiden ihmisoikeuksien kunnioittamista koskevan vastuun ja yritysten liiketoimintaa ja -suhteita laajemmin säätelevien käytäntöjen ja menettelyjen välillä. Tämän olisi sisällettävä muun muassa käytännöt ja menettelyt, joissa asetetaan henkilöstölle suorituksiin perustuvia kannustimia, ja hankintakäytännöt sekä lobbaustoimet, jos niillä on ihmisoikeusvaikutuksia.

Käytäntöä koskeva lausunto olisi pantava täytäntöön näiden ja muiden asiaankuuluvien toimenpiteiden avulla yrityksen johdosta alkaen kaikissa yrityksen toiminnoissa, joita voidaan muutoin toteuttaa ilman tietoisuutta ihmisoikeuksista tai niitä huomioimatta.

Ihmisoikeuksiin liittyvä huolellinen ennakoarviointi

17. Jotta yritykset voivat tunnistaa, ehkäistä ja lieventää kielteisiä ihmisoikeusvaikutuksia ja määritellä, miten ne puuttuvat niihin, yritysten on suoritettava ihmisoikeuksiin liittyviä huolellisia ennakoarviointeja. Prosessissa on arvioitava todelliset ja mahdolliset ihmisoikeusvaikutukset, ryhdyttävä toimiin havaintojen perusteella, seurattava toimien suorittamista ja ilmoitettava, miten vaikutuksiin on puututtu. Ihmisoikeuksiin liittyvien huolellisten ennakoarviointien

- a) on katettava kielteiset ihmisoikeusvaikutukset, joita yritys voi aiheuttaa tai joihin yritys voi olla osallisena toimintansa seurauksena tai jotka voivat liittyä suoraan sen toimintaan, tuotteisiin tai palveluihin yrityksen liiketoimintasuhteiden vuoksi;
- b) monimutkaisuus vaihtelee yrityksen koon, vakavien ihmisoikeusvaikutusten vaaran ja yrityksen toiminnan luonteen ja toimintaolosuhteiden mukaisesti;

c) on oltava jatkuvia, ja niissä on tunnustettava, että ihmisoikeuksia koskevat riskit voivat muuttua ajan kuluessa, kun yrityksen toiminta ja toimintaolosuhteet muuttuvat.

Selitykset

Tässä periaatteessa määritellään ihmisoikeuksiin liittyviä huolellisia ennakoarviointeja koskevat muuttujat, kun taas periaatteissa nro 18–21 määritellään tarkastusten tärkeimmät osa-alueet.

Ihmisoikeuksia koskevat riskit ymmärretään yrityksen mahdollisiksi kielteisiksi ihmisoikeusvaikutuksiksi. Mahdollisiin vaikutuksiin on puututtava ehkäisemällä ja lieventämällä, kun taas todellisten vaikutusten – eli jo tapahtuneiden loukkausten – osalta on ryhdyttävä korjaaviin toimenpiteisiin (periaate nro 22).

Ihmisoikeuksiin liittyvät huolelliset ennakoarvioinnit voivat sisältyä laajempiin yrityksen riskinhallintajärjestelmiin, jos niissä ei pelkästään määritellä ja hallita yritykselle itselleen koituvia riskejä, vaan niihin on sisällytetty myös oikeudenomistajia koskevat riskit. Ihmisoikeuksiin liittyvät huolelliset ennakoarvioinnit on aloitettava mahdollisimman varhain uuden toiminnon tai suhteen käynnistämisen yhteydessä, koska ihmisoikeuksia koskevat riskit voivat kasvaa tai niitä voidaan lieventää jo sopimusten tekemisen yhteydessä tai koska riskit voivat seurata fuusioiden ja yritysostojen mukana.

Jos yrityksillä on arvoketjuissaan suuri määrä toimijoita, kielteisten ihmisoikeusvaikutuksen arviointia koskevien tarkastusten suorittaminen niiden kaikkien osalta voi olla kohtuuttoman vaikeaa. Jos tilanne on tämä, yritysten on määriteltävä yleiset alueet, joilla kielteisten ihmisoikeusvaikutusten riski on kaikista suurin ja painotettava ihmisoikeuksiin liittyvissä huolellisissa ennakoarvioinneissa näitä alueita. Tällaisia alueita voivat olla esimerkiksi tiettyjen toimittajien tai asiakkaiden toimintaolosuhteet, erityiset toiminnot, tuotteet tai palvelut tai muut asiaankuuluvat alueet.

Osallisuus loukkaukseen voi tulla kysymykseen, jos yritys on tai vaikuttaa olevan osallinen muiden osapuolten aiheuttamiin kielteisiin ihmisoikeusvaikutuksiin. Osallisuudella on sekä muita kuin oikeudellisia että oikeudellisia merkityksiä. Muulta kuin oikeudelliselta kannalta yrityksen voidaan nähdä olevan "osallisena" toisen osapuolen toimissa, jos yritys esimerkiksi hyötyy kyseisen osapuolen suorittamista loukkauksista.

Oikeudelliselta kannalta suurimmassa osassa kansallisia lainkäyttöalueita on kielletty osallisuus rikoksen suorittamiseen, ja monilla lainkäyttöalueilla yritykset ovat tällaisissa tapauksissa rikosoikeudellisessa vastuussa. Tavallisesti siviilioikeudelliset toimet voivat perustua myös yrityksen väitettyyn osallisuuteen vahingon aiheuttamisessa, vaikka näitä ei voida käsitellä ihmisoikeusloukkauksina. Kansainväliseen rikoslainsäädäntöön liittyvän oikeuskäytännön perusteella voidaan todeta, että avustamisella ja yllyttämällä tarkoitetaan käytännön avun toimittamista tai kannustamista tietoisesti toimintaan, jolla on merkittävä vaikutus rikokseen syyllistymiseen.

Asianmukaisten ihmisoikeuksiin liittyvien huolellisten ennakoarviointien suorittamisen olisi autettava yrityksiä arvioimaan niihin kohdistuvien oikeudellisten vaateiden vaara osoittamalla, että yritykset ovat ryhtyneet kohtuullisiin toimenpiteisiin väitettyihin ihmisoikeusloukkauksiin osallistumisen välttämiseksi. Tällaisia ihmisoikeuksiin liittyviä huolellisia ennakoarviointeja suorittavien yritysten ei pidä kuitenkaan olettaa, että näiden ennakoarviointien suorittaminen vapauttaisi ne automaattisesti ja kokonaan ihmisoikeusloukkausten aiheuttamiseen tai niihin osallistumiseen liittyvästä vastuusta.

18. Ihmisoikeuksia koskevien riskien mittaamiseksi yritysten on tunnistettava ja arvioitava kaikki todelliset tai mahdolliset kielteiset ihmisoikeusvaikutukset, joihin yritykset voivat olla osallisina joko oman toimintansa tai liiketoimintasuhteidensa seurauksena. Tässä menettelyssä on

a) käytettävä sisäistä ja/tai riippumatonta ulkoista ihmisoikeuksiin liittyvää asiantuntemusta;

b) kuultava järkevällä tavalla mahdollisten vaikutusten kohteena olevia ryhmiä tai muita asiaankuuluvia sidosryhmiä yrityksen koon ja toiminnan luonteen ja olosuhteiden mukaisesti.

Selitykset

Ensimmäinen vaihe ihmisoikeuksiin liittyvien huolellisten ennakoarviointien suorittamisessa on tunnistaa ja arvioida sellaisten todellisten ja mahdollisten kielteisten ihmisoikeusvaikutusten luonne, joihin yritys voi

olla osallisena. Tarkoituksena on ymmärtää erityisiä vaikutuksia tietyille ihmisille tietyissä tilanteissa tai tietynlaisen toiminnan seurauksena. Tähän sisältyy tavallisesti mahdollisuuksien mukaan ihmisoikeustilanteen arvioiminen ennen ehdotetun liiketoiminnan aloittamista, vaikutusten kohteena olevien yksilöiden tunnistaminen, asiaankuuluvien ihmisoikeusvaatimusten ja -kysymysten luettelointi ja hahmotelma siitä, kuinka ehdotetulla toiminnalla ja siihen liittyvillä liiketoimintasuhteilla voi olla kielteisiä ihmisoikeusvaikutuksia tunnistetuille yksilöille. Yritysten on kiinnitettävä tässä menettelyssä erityistä huomiota erityisiin ihmisoikeusvaikutuksiin, jotka kohdistuvat yksilöihin, jotka kuuluvat suuremmassa haavoittuvuuteen tai syrjäytymiseen liittyvässä vaarassa oleviin ryhmiin tai väestönsosiin, ja yritysten on pidettävä mielessä naisia ja miehiä mahdollisesti kohdistuvat erilaiset riskit.

Ihmisoikeusvaikutusten arviointia koskevia menettelyjä voidaan sisällyttää osaksi muiden riskien arviointeja tai ympäristövaikutusten ja sosiaalisten vaikutusten arviointeja, mutta niissä on käytettävä viitekohtana kaikkia kansainvälisesti tunnustettuja ihmisoikeuksia, koska yrityksillä voi olla vaikutuksia mihin tahansa näistä oikeuksista.

Koska ihmisoikeuksia koskevat tilanteet ovat alati muuttuvia, ihmisoikeusvaikutusten arviointeja olisi suunniteltava säännöllisin väliajoin: ennen uuden toiminnan tai liiketoimintasuhteen aloittamista, ennen merkittäviä toimintaa koskevia päätöksiä tai muutoksia (esim. markkinoille tuleminen, tuotteen julkaiseminen, käytäntöihin tehtävät muutokset tai laajemmat liiketoiminnan muutokset), toimintaympäristössä tapahtuneiden tai tapahtuvien muutosten (esim. lisääntyneet yhteiskunnalliset jännitteet) seurauksena ja säännöllisesti koko liiketoiminnan tai liiketoimintasuhteen aikana.

Jotta yritykset voivat arvioida tarkasti ihmisoikeusvaikutuksiaan, niiden olisi pyrittävä ymmärtämään mahdollisten vaikutusten kohteena olevien asianosaisten huolia kuulemalla heitä suoraan siten, että kuulemisissa otetaan huomioon kielelliset ja muut tehokkaan osallistumisen esteet. Jos kuulemisten järjestäminen ei ole mahdollista, yritysten on harkittava kohtuullisia vaihtoehtoja, kuten uskottavien ja riippumattomien asiantuntijoiden käyttöä, mukaan lukien ihmisoikeuksien puolustajat ja muut kansalaisyhteiskunnan toimijat.

Ihmisoikeusvaikutusten arviointi vaikuttaa seuraaviin vaiheisiin ihmisoikeuksiin liittyvissä huolellisissa ennakkoarvioinneissa.

19. Ihmisoikeusvaikutusten ehkäisemiseksi ja lieventämiseksi yritysten on yhdistettävä erilaisten sisäisten toimintojen ja prosessien osalta suoritetuissa vaikutustenarvioinneissa tehdyt havainnot ja ryhdyttävä asianmukaisiin toimenpiteisiin.

a) Tehokas yhdistäminen edellyttää, että

i) vastuu tällaisiin vaikutuksiin puuttumiselle on osoitettu yrityksessä asianmukaiselle tasolle ja toiminnolle;

ii) sisäinen päätöksenteko, talousarvio-osuudet ja seurantaprosessit mahdollistavat tehokkaan puuttumisen tällaisiin vaikutuksiin.

b) Asianmukaiset toimet riippuvat

i) siitä, aiheuttavatko yritykset kielteisiä vaikutuksia tai ovatko ne osallisina niiden aiheuttamisessa, vai ovatko yritykset osallisina vaikutusten aiheuttamiseen ainoastaan siksi, että vaikutukset liittyvät suoraan yrityksen toimintaan, tuotteisiin tai palveluihin liiketoimintasuhteiden vuoksi;

ii) yrityksen mahdollisuuksista puuttua haitallisiin vaikutuksiin.

Selitykset

Ihmisoikeusvaikutusten yhteydessä tehtyjen erityisten havaintojen laaja-alainen yhdistäminen koko yrityksen tasolla voi toimia vain, jos yrityksen ihmisoikeuksia koskeva käytäntö on pantu täytäntöön kaikissa asiaankuuluvissa liiketoiminnoissa. Tämä on tarpeen, jotta arvioinneissa tehdyt havainnot voidaan ymmärtää oikein, niille voidaan antaa asianmukainen painoarvo ja niiden perusteella voidaan ryhtyä toimenpiteisiin.

Yrityksen on tarkasteltava ihmisoikeusvaikutuksia arvioidessaan sekä todellisia että mahdollisia vaikutuksia. Mahdollisia vaikutuksia on ehkäistävä tai lievennettävä siten, että tehdyt havainnot yhdistetään laaja-alaisesti osaksi koko yritystä, kun taas todellisten – eli jo tapahtuneiden – vaikutusten osalta ryhdytään korjaaviin toimenpiteisiin (periaate nro 22).

Jos yritys aiheuttaa tai voi aiheuttaa ihmisoikeuksien kannalta kielteisiä vaikutuksia, sen on ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin vaikutusten aiheuttamisen lopettamiseksi tai vaikutusten ehkäisemiseksi.

Jos yritys on tai voi olla osallisena kielteisten ihmisoikeusvaikutusten aiheuttamisessa, sen on ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin osallisuutensa lopettamiseksi tai ehkäisemiseksi ja käytettävä mahdollisuuksiaan lieventää kaikkia jäljellä olevia vaikutuksia mahdollisimman suuressa määrin. Yrityksellä katsotaan olevan mahdollisuuksia ryhtyä toimenpiteisiin, jos yritys voi vaikuttaa vahinkoa aiheuttavaan yritykseen siten, että se muuttaa haitallisia käytäntöjään.

Jos yritys ei ole ollut osallisena kielteisten ihmisoikeusvaikutusten aiheuttamisessa, mutta vaikutukset liittyvät kuitenkin suoraan yrityksen toimintaan, tuotteisiin tai palveluihin sen toisen toimijan kanssa solmitun liiketoimintasuhteen vuoksi, tilanne on monimutkaisempi. Asianmukaisia toimia tällaisissa tilanteissa harkittaessa on määriteltävä muun muassa yrityksen vaikutusmahdollisuudet kyseessä olevaan toimijaan, kuinka tärkeä liiketoimintasuhte on yritykselle, loukkauksen vakavuus ja se, olisiko liiketoimintasuhteen päättämisellä kyseisen toimijan kanssa itsessään kielteisiä seurauksia ihmisoikeuksille.

Mitä monimutkaisempi tilanne ja sen seuraukset ihmisoikeuksille ovat, sitä enemmän yrityksen on turvaututtava riippumattomaan asiantuntija-apuun toimenpiteitä koskevien päätösten tekemisessä.

Jos yrityksellä on mahdollisuus vaikuttaa kielteisten vaikutusten ehkäisemiseen tai lieventämiseen, sen olisi käytettävä tätä mahdollisuutta. Jos yrityksellä ei ole mahdollisuutta vaikuttaa asiaan, yrityksen vaikutusvalan lisäämiseksi voi olla keinoja. Vaikutusvaltaa voidaan lisätä esimerkiksi tarjoamalla valmiuksien kehittämistä ja muita kannustimia kyseessä olevalle toimijalle tai tekemällä yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa.

On olemassa tilanteita, joissa yrityksellä ei ole vaikutusmahdollisuuksia ehkäistä tai lieventää haitallisia vaikutuksia, eikä yritys voi lisätä vaikutusmahdollisuuksiaan. Tässä tapauksessa yrityksen olisi harkittava liiketoimintasuhteen päättämistä ottamalla huomioon uskottavat arvioinnit siitä, millaisia kielteisiä ihmisoikeusvaikutuksia liiketoimintasuhteen päättämisellä voisi olla.

Jos liiketoimintasuhte on yritykselle "välttämätön", sen päättäminen tuo lisää haasteita. Liiketoimintasuhte voidaan luokitella välttämättömäksi, jos se tarjoaa yrityksen liiketoiminnan kannalta välttämättömän tuotteen tai palvelun ja jos sen hankkimiseksi ei ole vaihtoehtoja lähde. Tässä tapauksessa on otettava huomioon myös kielteisen ihmisoikeusvaikutuksen vakavuus: mitä vakavampi loukkaus on kyseessä, sitä nopeammin yrityksen on nähtävä muutosten tapahtuvan ennen kuin se tekee päätöksen liiketoimintasuhteen mahdollisesta päättämisestä. Yrityksen on joka tapauksessa kyettävä osoittamaan niin kauan kuin loukkaus jatkuu ja yritys jatkaa liiketoimintasuhtetta, että se on ryhtynyt ponnisteluihin vaikutuksen lieventämiseksi ja valmistautunut kaikkiin mahdollisiin – maineeseen liittyviin, taloudellisiin tai oikeudellisiin – seurauksiin, joita liiketoimintasuhteen jatkamisella voi olla.

20. Jotta voidaan varmistaa, että kielteisiin ihmisoikeusvaikutuksiin on puututtu, yritysten on seurattava suorittamiensa toimien tehokkuutta. Seurannassa on

a) käytettävä perustana asianmukaisia laadullisia ja määrällisiä indikaattoreita;

b) käytettävä sekä sisäisistä että ulkoisista lähteistä ja myös vaikutusten kohteena olevilta asianosaisilta saatua palautetta.

Selitykset

Seuranta tarvitaan, jotta yritys voi tietää, onko sen ihmisoikeuskäytännöt pantu täytäntöön parhaalla mahdollisella tavalla ja onko yritys puuttunut tehokkaalla tavalla tunnistettuihin ihmisoikeusvaikutuksiin sekä jatkuvan kehityksen edistämiseksi.

Yritysten on ryhdyttävä erityisiin toimenpiteisiin, joiden avulla ne seuraavat toimiensa tehokkuutta sellaisiin yksilöihin kohdistuvien vaikutusten osalta, jotka kuuluvat ryhmiin tai väestönsosiin, joilla voi olla suurempi haavoittuvuuteen tai syrjäytymiseen liittyvä vaara.

Seuranta olisi sisällytettävä osaksi asiaankuuluvia sisäisiä raportointimenettelyjä. Yritykset voivat käyttää työkaluja, jotka niillä ovat jo käytössä muita asioita varten. Tällaisia työkaluja voivat olla suorituskykyä koskevat sopimukset ja arvioinnit sekä kyselyt ja tarkastukset, joissa käytetään tarvittaessa sukupuolen mukaan eriteltyjä tietoja. Toimintatason valitusmekanismit voivat myös tarjota tärkeää palautetta yrityksen ihmisoikeuksiin liittyvien huolellisten ennakoarviointien tehokkuudesta suoraan vaikutusten kohteena olevilta tahoilta (katso periaate nro 29).

21. Jotta yritykset voivat antaa selvityksen siitä, miten ne ovat puuttuneet ihmisoikeusvaikutuksiinsa, yritysten on valmistauduttava tiedottamaan asiasta ulkoisesti, erityisesti jos vaikutusten kohteena olevat asianosaiset ovat nostaneet itse tai heidän puolestaan on nostettu vaikutuksia esille. Yritysten, joiden toimintaan tai toimintaolosuhteisiin liittyy vakavien ihmisoikeusvaikutusten riski, on raportoitava virallisesti siitä, miten ne puuttuvat näihin vaikutuksiin. Näiden ilmoitusten on aina

a) vastattava muodoltaan ja säännöllisyydeltään yrityksen ihmisoikeusvaikutuksia ja oltava tarkoitettun yleisön saatavilla;

b) tarjottava tietoja, jotka riittävät yrityksen toimien asianmukaisuuden arvioimiseksi kyseessä olevan ihmisoikeusvaikutuksen osalta;

c) oltava vaarantamatta asianosaisia, henkilöstöä tai perusteltuja kauppasalaisuuteen liittyviä vaatimuksia.

Selitykset

Ihmisoikeuksien kunnioittamista koskeva vastuu edellyttää, että yritys on ottanut käyttöön käytännöt ja menettelyt, joiden avulla se voi sekä tietää että osoittaa kunnioittavansa ihmisoikeuksia käytännössä. Osoittaminen tarkoittaa viestintää, jonka avulla taataan läpinäkyvyys ja tilivelvollisuus sellaisille yksilöille tai ryhmille, joihin vaikutukset voivat kohdistua, sekä muille asiaankuuluville sidosryhmille ja myös sijoittajille.

Viestintä voi tapahtua eri tavoin, kuten henkilökohtaisten tapaamisten, verkossa käytävien vuoropuheluiden, vaikutusten kohteena olevien asianosaisten kuulemisen ja virallisten julkisten raporttien muodossa. Virallinen raportointi kehittyy jatkuvasti perinteisistä vuosikertomuksista ja yritysten yhteiskuntavastuuta/kestävää kehitystä koskevista kertomuksista verkossa julkaistaviin päivityksiin ja yhdistettyihin taloudellisiin ja muihin kuin taloudellisiin raportteihin.

Yritysten odotetaan raportoivan virallisesti, jos vakavien ihmisoikeusvaikutusten riski on suuri esimerkiksi liiketoiminnan luonteen tai toimintaolosuhteiden vuoksi. Raporteissa on katettava aiheet ja indikaattorit, jotka osoittavat, kuinka yritykset tunnistavat kielteisiä ihmisoikeusvaikutuksia ja puuttuvat niihin. Ihmisoikeusraporttien riippumattoman varmentamisen avulla voidaan vahvistaa raporttien sisältöä ja luotettavuutta. Alakohtaiset indikaattorit voivat tarjota hyödyllisiä lisätietoja.

Korjaavat toimenpiteet

22. Jos yritykset ovat havainneet aiheuttaneensa kielteisiä ihmisoikeusvaikutuksia tai olleensa osallisina niiden aiheuttamisessa, yritysten on ryhdyttävä korjaaviin toimenpiteisiin tai tehtävä yhteistyötä näiden vaikutusten korjaamiseksi perusteltujen menettelyjen avulla.

Selitykset

Vaikka yrityksellä olisi käytössään parhaat mahdolliset käytännöt, se voi aiheuttaa sellaisia kielteisiä ihmisoikeusvaikutuksia tai olla osallisena sellaisten kielteisten ihmisoikeusvaikutusten aiheuttamisessa, joita yritys ei ole kyennyt ennakoimaan tai estämään. Jos yritys havaitsee olevansa tällaisessa tilanteessa joko ihmisoikeuksiin liittyvän huolellisen ennakoarvioinnin suorittamisen perusteella tai muulla keinoin, yrityksen ihmisoikeuksien kunnioittamista koskeva vastuu edellyttää, että yritys ryhtyy aktiivisiin korjaaviin toimenpiteisiin joko itsenäisesti tai yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Yrityksen toiminnan vaikutusten kohteena olevien tahojen käytettävissä olevat toimintatason valitusmekanismit voivat olla yksi tehokas korjaaviin toimenpiteisiin ryhtymisen mahdollistava keino, jos mekanismit täyttävät tietyt ydinvaatimukset periaatteen nro 31 mukaisesti. Jos on aiheutunut kielteisiä vaikutuksia, joita yritys ei ole aiheuttanut tai joihin yritys ei ole ollut osallisena, mutta jotka liittyvät suoraan yrityksen toimintaan, tuotteisiin tai palveluihin sen liiketoimintasuhteiden vuoksi, ihmisoikeuksien kunnioittamista koskeva vastuu ei edellytä, että yritys itse ryhtyisi korjaaviin toimenpiteisiin, vaikka se voi päättää itse tehdä niin.

Jotkut tilanteet, erityisesti väitetyt rikokset, edellyttävät tavallisesti yhteistyötä oikeudellisten mekanismien kanssa.

Lisätietoa mekanismeista, joiden välityksellä korjaamista voidaan vaatia, mukaan lukien tilanteet, joissa kielteisiä ihmisoikeusvaikutuksia koskevat väittämät on kiistetty, on korjaavien toimenpiteiden saatavuutta koskevassa luvussa III.

Tilannesidonnaisuus

23. Yritysten on kaikissa tilanteissa

- a) noudatettava sovellettavaa lainsäädäntöä ja kunnioitettava kansainvälisesti tunnustettuja ihmisoikeuksia toimintapaikastaan riippumatta;**
- b) etsittävä keinoja kunnioittaa kansainvälisesti tunnustettuja ihmisoikeusperiaatteita tilanteissa, joissa vaatimukset ovat ristiriidassa keskenään;**
- c) suhtauduttava törkeiden ihmisoikeusloukkausten aiheuttamiseen tai niihin osallistumiseen lainsäädännön noudattamista koskevana kysymyksenä toimintapaikastaan riippumatta.**

Selitykset

Vaikka erityiset maakohtaiset ja paikalliset tilanteet voivat vaikuttaa yrityksen toiminnan ja liiketoimintasuhteiden ihmisoikeuksia koskeviin riskeihin, kaikilla yrityksillä on sama vastuu kunnioittaa ihmisoikeuksia toimintapaikastaan riippumatta. Jos tämän vastuun täysimääräinen noudattaminen on paikallisen tilanteen vuoksi mahdotonta, yrityksen odotetaan kunnioittavan kansainvälisesti tunnustettuja ihmisoikeusperiaatteita olosuhteisiin nähden suurimmassa mahdollisessa laajuudessa ja kykenevän osoittamaan yrityksen tähän liittyvät ponnistelut.

Jotkut toimintaympäristöt, kuten konfliktialueet, voivat lisätä yritysten riskiä joutua osalliseksi muiden toimijoiden (esimerkiksi turvallisuusjoukkojen) suorittamiin törkeisiin ihmisoikeusloukkauksiin. Yritysten on suhtauduttava tähän riskiin lainsäädännön noudattamista koskevana kysymyksenä, kun otetaan huomioon yrityksen oikeudellisen vastuun laajeneminen, joka on seurausta ekstraterritoriaalisista siviilikanteista ja Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussäännön sisällyttämisestä osaksi lainsäädäntöä lainkäyttöalueilla, joilla on säädetty yrityksen rikosoikeudellisesta vastuusta. Lisäksi yrityksen johtajat, toimihenkilöt ja työntekijät voivat olla henkilökohtaisesti vastuussa teoista, jotka liittyvät törkeisiin ihmisoikeusloukkauksiin.

Tällaisissa monimutkaisissa tilanteissa yritysten on varmistettava, että ne eivät pahenna tilannetta. Kun yritykset arvioivat parasta toimintatapaa, niitä kehoitetaan usein turvautumaan sisäisiin asiantuntijoihin ja yrityksen eri toimintojen sisäisiin kuulemisiin ja lisäksi myös kuulemaan uskottavia ja riippumattomia ulkoisia asiantuntijoita, mukaan lukien hallitukset, kansalaisyhteiskunta, kansalliset ihmisoikeuselimet ja asiaankuuluvat sidosryhmien aloitteet.

24. Jos todellisiin ja mahdollisiin ihmisoikeusvaikutuksiin puuttumista koskevat toimenpiteet on asetettava tärkeysjärjestykseen, yritysten on ensin pyrittävä estämään ja lieventämään kaikista vakavimpia vaikutuksia tai sellaisia vaikutuksia, joiden osalta toiminnan viivästyminen tekisi niistä peruuttamattomia.

Selitykset

Vaikka yritysten olisi aina puututtava kaikkiin kielteisiin ihmisoikeusvaikutuksiinsa, niihin ei ole aina mahdollista puuttua yhtäaikaisesti. Jos erityisiä oikeudellisia suuntaviivoja ei ole ja jos toimenpiteet on asetettava tärkeysjärjestykseen, yritysten on aloitettava vakavimmista ihmisoikeusvaikutuksista ja sisäistettävä, että toiminnan viivästyminen voi vaikuttaa vaikutusten korjaamismahdollisuuksiin. Vakavuus ei ole tältä osin absoluuttinen käsite, vaan se on suhteessa muihin yrityksen tunnistamiin ihmisoikeusvaikutuksiin.

III. Korjaavien toimenpiteiden saatavuus

A. Perusperiaatteet

25. Valtioiden velvollisuutena on suojella yksilöitä yritysten suorittamilta ihmisoikeusloukkauksilta, mikä vuoksi valtioiden on ryhdyttävä toimenpiteisiin, jotta ne voivat varmistaa oikeudellisten, hallinnollisten, lainsäädännöllisten tai muiden soveltuvien keinojen avulla, että tehokkaat korjaavat toimenpiteet ovat loukkauksista kärsineiden yksilöiden saatavilla, jos tällaisia loukkauksia tapahtuu valtioiden alueella ja/tai lainkäyttöalueella.

Selitykset

Jolleivät valtiot ryhdy asianmukaisiin toimenpiteisiin yrityksiin liittyvien ihmisoikeusloukkausten tutkimiseksi, rankaisemiseksi ja korjaamiseksi loukkausten tapahduttua, valtioiden suojeluvastuu voidaan tulkita heikoksi tai jopa merkityksettömäksi.

Tehokkaiden korjaavien toimenpiteiden saatavuudella on sekä menettelyllisiä että sisältöön liittyviä piirteitä. Tässä kohdassa käsiteltävien valitusmekanismien tarjoamat korjaavat toimenpiteet voivat olla erimuotoisia, ja niiden tavoitteena on yleisesti ottaen torjua tai korjata kaikki tapahtuneet ihmisoikeushaitat. Korjaavia toimenpiteitä voivat olla anteeksipyyntöt, palautukset, kunnostus, taloudelliset tai muut kuin taloudelliset korvaukset ja rangaistuksenluontoiset seuraamukset (rikosoikeudelliset tai hallinnolliset, kuten esimerkiksi sakot) sekä haitan toteutumisen estäminen esimerkiksi määräysten tai toistumisen estämistekien avulla. Korjaavia toimenpiteitä koskevien menettelyjen on oltava puolueettomia ja suojattu lahjonnalta, eikä niiden tuloksiin saa pyrkiä vaikuttamaan poliittisesti tai muulla tavoin.

Näissä ohjaavissa periaatteissa valituksella tarkoitetaan toimintaa, joka aiheutuu käsitetystä epäoikeudenmukaisuudesta, joka liittyy lakiin, sopimukseen, suoriin tai epäsuoriin lupauksiin, yleisiin käytäntöihin tai yleiseen näkemykseen perustuvan yksilön tai ryhmän oikeuden loukkaamiseen tai loukattujen yhteisöjen yleiseen käsitykseen oikeudenmukaisuudesta. Valitusmekanismilla tarkoitetaan kaikkia rutiininomaisia, valtion tai muun kuin valtion ylläpitämiä, oikeudellisia tai muita kuin oikeudellisia menettelyjä, joiden välityksellä valituksia kyseessä olevasta yrityksestä liittyvästä ihmisoikeusloukkauksesta voidaan esittää ja joiden perusteella korjaaviin toimenpiteisiin ryhtymistä voidaan vaatia.

Valtion ylläpitämiä valitusmekanismeja voi hallinnoida valtion alainen yksikkö tai virasto tai itsenäinen elin lakisääteiseltä tai perustuslailliselta pohjalta. Valitusmekanismit voivat olla oikeudellisia tai muita kuin oikeudellisia mekanismeja. Joissakin mekanismeissa loukkausten kohteena olevat tahot osallistuvat suoraan korjaavien toimenpiteiden vaatimiseen; muissa tapauksissa välittävä osapuoli vaatii korjaavia toimenpiteitä heidän puolestaan. Välittäviä osapuolia voivat olla esimerkiksi tuomioistuimet (rikos- ja siviilioikeudelliset toimet), työtuomioistuimet, kansalliset ihmisoikeusjärjestöt, monikansallisia yrityksiä koskevissa OECD:n suuntaviivoissa mainitut kansalliset yhteyspisteet, oikeusasiamiehen toimistot ja hallituksen ylläpitämät valituksia käsittelevät toimistot.

Yritysten ihmisoikeusloukkauksia koskevien korjaavien toimenpiteiden saatavuus edellyttää myös, että valtiot tiedottavat kansalaisilleen näistä mekanismeista ja että kansalaiset tuntevat ne ja tietävät, miten niitä voidaan käyttää, ja että valtiot tukevat kansalaisiaan (taloudellisesti tai neuvontaa tarjoamalla) näiden toimenpiteiden käyttämisessä.

Valtion ylläpitämien oikeudellisten ja muiden kuin oikeudellisten valitusmekanismien olisi muodostettava laajemman korjaavien toimenpiteiden järjestelmän perusta. Toimintatason valitusmekanismit voivat tarjota tällaisessa järjestelmässä varhaisen vaiheen oikeussuoja- ja ratkaisukeinon. Valtion ylläpitämiä ja toimintatason mekanismeja voidaan puolestaan täydentää tai tehostaa yhteisten aloitteiden ja kansainvälisten ja alueellisten ihmisoikeusmekanismien korjaaviin toimenpiteisiin liittyvillä toiminnoilla. Lisätietoa näistä periaatteista on ohjaavissa periaatteissa nro 26–31.

B. Toimintaperiaatteet

Valtion ylläpitämät oikeudelliset mekanismit

26. Valtioiden on ryhdyttävä asianmukaisiin toimenpiteisiin paikallisten oikeudellisten mekanismien tehokkuuden varmistamiseksi yrityksiin liittyviin ihmisoikeusloukkauksiin puuttumisessa ja myös harkittava keinoja vähentää oikeudellisia, käytäntöön liittyviä ja muita asiaankuuluvia esteitä, jotka voivat johtaa korjaavien toimenpiteiden saatavuuden estymiseen.

Selitykset

Tehokkaat oikeudelliset mekanismit ovat olennaisen tärkeitä korjaavien toimenpiteiden saatavuuden varmistamisessa. Niiden valmiudet puuttua yrityksiin liittyviin ihmisoikeusloukkauksiin riippuvat mekanismien puolueettomuudesta, eheydestä ja valmiuksista taata asianmukainen käsittely.

Valtioiden on varmistettava, että ne eivät aseta esteitä sille, että perustellut tapaukset viedään tuomioistuinten käsiteltäviksi tilanteissa, joissa oikeussuojakeino muodostaa olennaisen osan korjaavien toimenpiteiden saatavuudesta tai joissa vaihtoehtoisia tehokkaita korjaavia toimenpiteitä ei ole saatavilla. Lisäksi valtioiden on varmistettava, että oikeudellisiin menettelyihin kohdistuva lahjonta ei estä oikeuden toteutumista ja että tuomioistuimet ovat riippumattomia muiden valtion ja liikemaailman toimijoiden taloudellisilta tai poliittisilta paineilta ja että ihmisoikeuksien puolustajien perusteltuja ja rauhanomaisia toimia ei häiritä.

Yrityksiin liittyviä ihmisoikeusloukkauksia koskeviin perusteltuihin tapauksiin puuttumisen estäviä oikeudellisia esteitä voivat olla muun muassa seuraavat esteet:

- tapa, jolla oikeudellinen vastuu on jaettu yritysryhmän jäsenille paikallisessa rikos- ja siviililainsäädännössä mahdollistaa asianmukaisen vastuuvollisuuden välttämisen;
- hakijat eivät saa oikeutta isäntävaltiossa eivätkä voi viedä asiaa kotivaltion tuomioistuihin vaateen perusteista huolimatta;
- tietyt ryhmät, kuten alkuperäiskansat ja maahanmuuttajat, eivät nauti muun väestön kanssa samantasoisesta ihmisoikeuksien oikeudellisesta suojasta.

Käytännöllisiä ja menettelyihin liittyviä esteitä oikeudellisten korjaavien toimenpiteiden saatavuudelle voivat olla muun muassa seuraavat esteet:

- vaateiden esittämisen kustannukset ovat liian suuret ja toimivat pelottimena perusteettomille kanteille ja/tai kustannuksia ei voida vähentää kohtuulliselle tasolle hallituksen tuella, "markkinapohjaisten" mekanismien (kuten oikeusturvavakuutusten ja oikeudenkäyntimaksujen rakenteiden) avulla tai muulla tavoin;
- vaateen esittäjillä on vaikeuksia varmistaa oikeudellinen edustus varojen puutteen vuoksi tai siksi, että asianajajille ei ole tarjottu muita kannustimia vaateiden esittäjien neuvomiseksi tällä alalla;
- vaateiden yhteenliittämiseksi tai edustajan välityksellä käytäville menettelyille (kuten ryhmäkanteet tai muut kollektiiviset toimintamenettelyt) ei ole tarjottu riittäviä vaihtoehtoja, minkä vuoksi tehokkaat korjaavat toimenpiteet eivät ole yksittäisten vaateiden esittäjien saatavilla;
- valtiosyyttäjillä ei ole riittävästi resursseja, asiantuntemusta tai tukea, jotta ne voisivat täyttää valtion velvollisuudet tutkia yksilöiden ja yritysten osallistumista ihmisoikeuksiin liittyviin rikoksiin.

Monet näistä esteistä ovat seurausta tai niiden lisääntyminen johtuu yrityksiin liittyviä ihmisoikeusvaateita koskevien osapuolten välillä usein vallitsevasta epätasapainosta, joka voi liittyä esimerkiksi taloudellisiin varoihin, tietojen saatavuuteen ja asiantuntemukseen. Lisäksi aktiivisen syrjinnän tai oikeudellisten mekanismien suunnittelun tai toiminnan tahattomien seurauksien vuoksi suuremmasta haavoittuvuuteen ja syrjäytymiseen liittyvästä riskistä kärsiviin ryhmiin tai väestönsiin kuuluvat yksilöt kohtaavat usein muita näiden mekanismien saatavuuteen, käyttöön ja niiden hyödyntämiseen liittyviä kulttuurisia, sosiaalisia, fyysisiä tai taloudellisia esteitä. Tällaisten ryhmien tai väestönsien oikeuksiin ja erityistarpeisiin olisi kiinni-

tettava erityistä huomiota korjaamiseen liittyvien toimenpiteiden seuraavien eri vaiheiden yhteydessä: toimenpiteiden saatavuus, menettelyt ja tulokset.

Valtion ylläpitämät muut kuin oikeudelliset valitusmekanismit

27. Valtioiden on tarjottava oikeudellisten mekanismien lisäksi tehokkaat ja asianmukaiset muut kuin oikeudelliset mekanismit osana valtion ylläpitämää kattavaa järjestelmää yrityksiin liittyvien ihmisoikeusloukkausten korjaamiseksi.

Selitykset

Hallinnollisilla, lainsäädännöllisillä ja muilla kuin oikeudellisilla mekanismeilla on tärkeä tehtävä oikeudellisten mekanismien täydentämisessä. Vaikka oikeudelliset järjestelmät olisivat tehokkaita ja niillä olisi käytävissään riittävästi resursseja, ne eivät kykene vastaamaan yksin kaikkiin väitettyihin loukkauksiin, oikeudellista korjaavaa toimenpidettä ei aina tarvita, eikä se ole aina kaikkien vaateiden esittäjien suosima lähestymistapa.

Yrityksiin liittyviä ihmisoikeusloukkauksia koskevien korjaavien toimenpiteiden järjestämiseen liittyvät puutteet voidaan täyttää laajentamalla mahdollisuuksien mukaan nykyisiä muita kuin oikeudellisia mekanismeja ja/tai ottamalla käyttöön uusia mekanismeja. Ne voivat perustua sovitteluun tai toteamiseen tai noudattaa muita kulttuurisesti hyväksytyjä ja oikeuksien kanssa sopusoinnussa olevia menettelyjä – tai koostua näiden yhdistelmästä – kyseessä olevan asian, siihen liittyvien julkisten etujen ja osapuolten mahdollisten tarpeiden mukaisesti. Niiden on täytettävä tehokkuuden varmistamiseksi periaatteessa nro 31 määritellyt perusteet.

Kansallisilla ihmisoikeusjärjestöillä voi olla erityisen merkittävä tehtävä tässä yhteydessä.

Samoin kuin oikeudellisten mekanismien kanssa valtioiden olisi harkittava keinoja puuttua yrityksiin liittyviä ihmisoikeusvaateita esittävien osapuolten väliseen epätasapainoon ja kaikkiin muihin ylimääräisiin esteisiin, joita suuremmissa haavoittuvuuteen tai syrjäytymiseen liittyvässä vaarassa oleviin ryhmiin tai väestönsiiin kuuluvat yksilöt voivat kohdata.

Muut kuin valtion ylläpitämät valitusmekanismit

28. Valtioiden on harkittava keinoja yrityksiin liittyviä ihmisoikeushaittoja käsittelevien muiden kuin valtion ylläpitämien valitusmekanismien saatavuuden parantamiseksi.

Selitykset

Yksi muiden kuin valtion ylläpitämien valitusmekanismien luokka kattaa yrityksen yksin tai yhdessä sidosryhmien kanssa hallinnoimat ja teollisuuden järjestöjen tai sidosryhmien hallinnoimat mekanismit. Ne eivät ole oikeudellisia, mutta niissä voidaan käyttää toteavia, vuoropuheluun perustuvia tai muita kulttuurillisesti hyväksytyjä ja oikeuksien kanssa sopusoinnussa olevia menettelyjä. Nämä mekanismit voivat tarjota erityisiä hyötyjä, kuten nopeuttaa korjaavien toimenpiteiden saatavuutta ja täytöntöönpanoa, vähentää kustannuksia ja/tai tarjota rajatylittävän ulottuvuuden.

Toinen luokka sisältää alueelliset ja kansainväliset ihmisoikeuselimet. Ne ovat käsitelleet tavallisesti väitetyjä loukkauksia, jotka koskevat valtioiden velvollisuutta kunnioittaa ihmisoikeuksia. Osa niistä on kuitenkin käsitellyt myös tilanteita, joissa valtio on jättänyt toimimatta ja rikkonut velvollisuuttaan suojella yksilöitä yritysten suorittamilta ihmisoikeusloukkauksilta.

Valtioilla voi olla auttava asema tietoisuuden lisäämisessä tällaisista mekanismeista tai niiden saatavuuden parantamisessa yhdessä valtion itse tarjoamien mekanismien kanssa.

29. Jotta mahdollisiin valituksiin voidaan puuttua varhain ja jotta ne voidaan korjata suoraan, yritysten on otettava käyttöön kielteisistä vaikutuksista mahdollisesti kärsiville yksilöille ja yhteisöille suunnatut tehokkaat toimintatason valitusmekanismit tai osallistuttava niiden toimintaan.

Selitykset

Toimintatason valitusmekanismit ovat suoraan sellaisten yksilöiden ja yhteisöjen käytettävissä, jotka ovat mahdollisesti kärsineet yrityksen aiheuttamista kielteisistä vaikutuksista. Näitä mekanismeja hallinnoivat tavallisesti yritykset joko yksin tai yhdessä muiden yritysten ja myös asiaankuuluvien sidosryhmien kanssa. Niitä voidaan tarjota myös hyödyntämällä yhteisesti hyväksyttyä ulkoista asiantuntijaa tai elintä. Ne eivät edellytä, että valituksen esittävät tahot käyttäisivät ensin muita valitusmekanismeja. Ne voivat osallistaa yrityksiä suoraan kysymysten arvioinnissa ja pyrkiä korjaamaan kaikki haitat.

Toimintatason valitusmekanismeilla on kaksi tärkeää tehtävää yritysten ihmisoikeuksien kunnioittamista koskevan vastuun osalta.

- Ensinnäkin ne tukevat kielteisten ihmisoikeusvaikutusten tunnistamista osana yrityksen jatkuvia ihmisoikeuksiin liittyviä huolellisia ennakkoarviointeja. Ne tekevät näin tarjoamalla yrityksen toiminnasta suoraan kärsineille tahoille kanavan ilmaista huolensa, kun he uskovat kärsivänsä kielteisistä vaikutuksista. Arvioimalla valituksissa esiintyviä suuntauksia ja rakenteita yritykset voivat myös tunnistaa toistuvia ongelmia ja tehdä käytäntöihinsä tarvittavia muutoksia niiden ratkaisemiseksi.
- Toiseksi nämä mekanismit mahdollistavat tunnistettuihin valitusten aiheisiin puuttumisen ja kielteisten vaikutusten korjaamisen varhain ja suoraan yrityksen toimesta, mikä estää haittojen lisääntymisen ja valitusten kasaantumisen.

Tällaisissa mekanismeissa ei edellytetä, että valituksen olisi liityttävä väitettyyn ihmisoikeusloukkaukseen ennen kuin valitus voidaan esittää, vaan mekanismien tavoitteena on tunnistaa kielteisistä vaikutuksista mahdollisesti kärsivien tahojen kaikki perustellut huolenaiheet. Jos näitä huolenaiheita ei tunnisteta ja jos niihin ei puututa, ne voivat kasaantua suuremmiksi riidoiksi ja ihmisoikeusloukkauksiksi.

Toimintatason valitusmekanismien on vastattava tiettyjä perusteita, jotta niiden tehokkuus voidaan taata käytännössä (periaate nro 31). Nämä perusteet voidaan taata monien erilaisten valitusmekanismien muotojen avulla mittasuhteiden, resurssien, kyseessä olevan toimialan, kulttuurien ja muiden muuttujien vaatimusten mukaisesti.

Toimintatason mekanismit voivat täydentää merkittävällä tavalla asianosaisten laajempaa osallistumista ja kollektiivisia neuvotteluprosesseja, mutta niillä ei voida korvata kumpaakaan näistä. Toimintatason mekanismeja ei pidä käyttää asiaankuuluvien ammattijärjestöjen aseman horjuttamiseen työkiestojen ratkaisemisessa, eikä niillä pidä sulkea pois oikeudellisten tai muiden kuin oikeudellisten valitusmekanismien saatavuutta.

30. Ihmisoikeuksiin liittyvien vaatimusten kunnioittamiseen perustuvien teollisuuden ja sidosryhmien sekä muiden yhteisöllisten aloitteiden avulla on varmistettava, että tehokkaat valitusmekanismit ovat saatavilla.

Selitykset

Ihmisoikeuksiin liittyvät vaatimukset heijastuvat entistä enemmän teollisuuselinten tekemistä sitoumuksista, sidosryhmien aloitteista ja muista yhteisöllisistä aloitteista, menettelysäännöistä, suorituskykyä koskevista vaatimuksista, ammattiyhdistysten ja monikansallisten yritysten maailmanlaajuisista puitesopimuksista ja muista vastaavista toimista.

Tällaisten yhteisöllisten aloitteiden avulla on varmistettava, että saatavilla on tehokkaita mekanismeja, joiden avulla vaikutusten kohteena olevat osapuolet tai heidän oikeudet edustajat voivat esittää huolenaiheensa, kun he katsovat, että kyseessä olevia sitoumuksia ei ole noudatettu. Tällaisten aloitteiden oikeutus voi vaarantua, jos niissä ei tarjota edellä kuvaillun kaltaisia mekanismeja. Mekanismit voivat olla käytössä yksittäisten jäsenten tai yhteisöllisen aloitteen tasolla tai molemmilla tasoilla. Näiden mekanismien olisi mahdollistettava vastuun valvonta ja autettava korjaamaan kielteisiä ihmisoikeusvaikutuksia.

Muiden kuin oikeudellisten valitusmekanismien tehokkuus

31. Tehokkuuden varmistamiseksi sekä valtion ylläpitämien että muiden kuin valtion ylläpitämien muiden kuin oikeudellisten valitusmekanismien on oltava

a) perustelut: niiden on nautittava niitä käyttävien asianosaisten luottamuksesta ja oltava vastuussa valitusmenettelyjen oikeudenmukaisesta suorittamisesta;

b) saatavilla olevia: niiden on oltava kaikkien niitä käyttävien asianosaisten tiedossa ja tarjottava riittävää tukea erityisistä saatavuuteen liittyvistä esteistä mahdollisesti kärsiville tahoille;

c) ennakoitavia: niiden on tarjottava selkeä ja tiedossa oleva menettely, jonka kunkin vaiheen osalta on ilmoitettu suuntaa-antava kesto, sekä selvennettävä käytettävissä olevia prosesseja ja niiden tuloksia sekä täytäntöönpanon valvontakeinoja;

d) oikeudenmukaisia: niiden on pyrittävä varmistamaan, että loukatut osapuolet voivat saada kohtuullisesti tarvittavia tietoja, neuvontapalveluja ja asiantuntemusta, jotta he voivat tehdä valituksen oikeudenmukaiselta, tiedostavalta ja kunnialliselta pohjalta;

e) läpinäkyviä: niiden on pidettävä valituksen osapuolet ajan tasalla valituksen etenemisestä ja tarjottava riittävät tiedot siitä, miten mekanismin avulla rakennetaan luottamusta mekanismin tehokkuuteen ja toimitaan kaikkien julkisten etujen mukaisesti;

f) oikeuksien kanssa sopusoinnussa: niiden on varmistettava, että tulokset ja korjaavat toimenpiteet ovat kansainvälisesti tunnustettujen ihmisoikeusperiaatteiden mukaisia;

g) jatkuvan oppimisen lähde: niiden on hyödynnettävä asiaankuuluvia toimenpiteitä saatujen kokemusten määrittämiseksi mekanismin tehostamista ja tulevien valitusten ja haittojen ehkäisemistä varten;

toimintatason mekanismien olisi myös

h) perustuttava osallistumiseen ja vuoropuheluun: niissä on kuultava niitä käyttäviä asianosaisia mekanismien suunnittelusta ja toiminnasta ja keskityttävä vuoropuheluun valitukseen puuttumisen ja niiden ratkaisemisen keinona.

Selitykset

Valitusmekanismi voi toimia vain, jos ihmiset, joita varten mekanismi on tarkoitettu, tietävät siitä, luottavat siihen ja kykenevät käyttämään sitä. Nämä perusteet tarjoavat vertailukohtaan muiden kuin oikeudellisten valitusmekanismien suunnittelua, tarkistamista ja arviointia varten, jotta mekanismin tehokkuus käytännössä voidaan taata. Huonosti suunniteltujen tai toteutettujen valitusmekanismien vaarana on, että asianosaisten näkemys valituksen tehokkuudesta heikentyy, koska asianosaiset kokevat olevansa voimattomia ja menettävät kunnioituksensa menettelyä kohtaan.

Seitsemän ensimmäistä perustetta koskevat kaikkia valtion ylläpitämiä tai muita kuin valtion ylläpitämiä toteavia tai vuoropuheluun perustuvia mekanismeja. Kahdeksas peruste koskee toimintatason mekanismeja, joiden hallinnoinnissa yritykset ovat mukana.

Termiä "valitusmekanismi" käytetään tässä yhteydessä tietyssä merkityksessä. Termi ei ole välttämättä aina itsessään asianmukainen tai hyödyllinen tiettyyn mekanismiin viitattaessa, mutta tehokkuusperusteet säilyvät kuitenkin samoina. Perusteiden selitykset:

a) Mekanismia käyttävien asianosaisten on luotettava mekanismiin sen käyttämistä varten. Tilivelvollisuus sen varmistamisesta, että valitusmenettelyn osapuolet eivät voi vaikuttaa menettelyn oikeudenmukaiseen suorittamiseen, on tavallisesti yksi tärkeimmistä tekijöistä asianosaisten luottamuksen rakentamisessa.

b) Käytön esteitä voivat olla tietämättömyys mekanismista, kieli, lukutaito, kustannukset, fyysinen sijainti ja kostotoimien pelko.

- c) Jotta mekanismiin voidaan luottaa ja jotta sitä käytettäisiin, mekanismin tarjoamasta menettelystä on tiedotettava julkisesti. Kunkin vaiheen käsittelyaikoja on kunnioitettava mahdollisuuksien mukaan samalla kun varmistetaan toisinaan tarvittava joustavuus.
- d) Yritysten ja kyseessä olevien asianosaisten välisissä valituksissa tai riita-asioissa asianosaisten saatavilla on usein paljon vähemmän tietoja ja asiantuntemusta, eikä asianosaisilla ole usein taloudellisia varoja tietojen tai asiantuntemuksen hankkimiseksi. Jos tätä epätasapainoa ei korjata, se voi vaikeuttaa oikeudenmukaisen käsittelyn toteutumista ja heikentää luottamusta oikeudenmukaiseen käsittelyyn sekä vaikeuttaa kestävien ratkaisujen saavuttamista.
- e) Säännöllinen tiedottaminen yksittäisten valitusten etenemisestä voi olla olennaisen tärkeää menettelyä koskevan luottamuksen säilyttämiseksi. Avointen tietojen tarjoaminen mekanismin toiminnasta laajemmalle asianosaisten ryhmälle tilastotietojen, tapaustutkimusten ja tiettyjen tapausten käsittelyä koskevien tarkempien tietojen avulla voi olla tärkeää mekanismin legitimitietin osoittamiseksi ja laajan luottamuksen säilyttämiseksi. Osapuolten ja yksilöiden henkilöllisyys on kuitenkin säilytettävä tarpeen mukaan luottamuksellisenä.
- f) Valituksia ei esitetä usein ihmisoikeuksia koskevinä valituksina, eikä monissa valituksissa esitetä aluksi ihmisoikeuksia koskevia huolenaiheita. Tästä huolimatta, jos tuloksilla on ihmisoikeusvaikutuksia, on huolehdittava siitä, että ne ovat sopuinnussa kansainvälisesti tunnustettujen ihmisoikeuksien kanssa.
- g) Valitusten toistuvuutta, rakenteita ja syitä koskevat säännölliset arvioinnit voivat tarjota mekanismeja hallinnoivalle instituutiolle mahdollisuuden sellaisten politiikkojen, menettelyjen ja käytäntöjen tunnistamiseksi ja niihin vaikuttamiseksi, joita on muutettava lisähaittojen estämiseksi.
- h) Kyseessä olevien asianosaisten osallistaminen toimintatason valitusmekanismien suunnitteluun ja toimintaan voi auttaa varmistamaan, että nämä mekanismit vastaavat heidän tarpeitaan, että he myös käyttävät näitä mekanismeja ja että kaikki osapuolet ovat kiinnostuneet varmistamaan mekanismin toiminnan. Koska yritys ei voi olla perustellusti sekä valitusten kohde että määritellä niiden tuloksia, näissä mekanismeissa on keskityttävä sovittujen ratkaisujen saavuttamiseen vuoropuhelun avulla. Tarvittaessa toteaminen on annettava siihen oikeutetuille riippumattomille kolmansien osapuolten mekanismeille.